

Robert Smalara

e-mail: 185439@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0001-1930-4595

Natalia Kapusta

e-mail: 186155@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0009-1622-0378

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Nowe i zanikające zawody na współczesnym rynku pracy

DOI: 10.15611/2023.69.5.05

JEL Classification: J24

Streszczenie: Na rynku pracy można dostrzec trendy i istotne zmiany o charakterze cyklicznym. Wpływa to zarówno na sposób wykonywania przez pracownika powierzonych mu w obowiązków, jak i na zamianę sposobu funkcjonowania przedsiębiorstw. Rozwój nowych technologii, robotyzacja, globalizacja – to kilka z wielu przyczyn tych przeobrażeń. Celem niniejszego opracowania jest charakterystyka nowo powstałych i zanikających zawodów oraz wskazanie czynników wyjaśniających, dlaczego jedne profesje powstają, a inne zanikają. Autorzy artykułu wskazują, iż zanikające zawody są wypierane m.in. przez rozwój technologiczny i robotyzację, natomiast nowe profesje wypełniają luki w otaczającej nas rzeczywistości. W artykule zastosowana została analiza i krytyka piśmiennictwa, analiza dokumentów oraz badań dotyczących przyszłości rynku pracy.

Słowa kluczowe: nowe zawody, zanikające zawody, rynek pracy, zmiany na rynku pracy

1. Wstęp

Rynek pracy dynamicznie się zmienia i stawia przed pracownikami nowe wymagania. Niektóre zawody przestają istnieć, a w ich miejsce pojawiają się inne. Osobom, które dbają o rozwój i stale poszerzają zakres swoich kompetencji, łatwiej utrzymać się na rynku pracy, a w razie konieczności zmienić dział lub branżę (Instytut Badań Edukacyjnych, 2022).

Najbliższe lata będą czasem dynamicznego rozwoju i przeobrażeń w wielu zawodach i branżach. Pojawi się bowiem konieczność zmiany struktury i sposobu funkcjonowania firm, a co za tym idzie, zmienią się obowiązki pracowników i kluczowe umiejętności pożądane przez pracodawców. Te przeobrażenia będzie determinować wiele czynników, na które często nie będziemy mieli wpływu. Istnieje kilka megatrendów oddziałujących na sytuację na rynku pracy. Wśród najczęściej wymienianych przez OECD są m.in: szybki rozwój nowych technologii, rozwój inteligentnych maszyn i systemów, globalizacja, gwałtownie rosnąca liczba danych, podwyższająca się średnia wieku i coraz dłuższy okres aktywności zawodowej oraz *sharing economy*, czyli współdzielenie pracowników, i *open source* jako oddolne źródła

innowacyjnych rozwiązań (PARP Grupa PFR, 2021). Cały system edukacyjno-szkoleniowy powinien śledzić wymienione zjawiska, aby oferty udostępniane przez uczelnie oraz szkoły były dopasowane do potrzeb społeczeństwa i rynku.



Rys. 1. Schematyczne przedstawienie przyszłości pracy

Źródło: *(Jak naprawdę będzie..., 2020).*

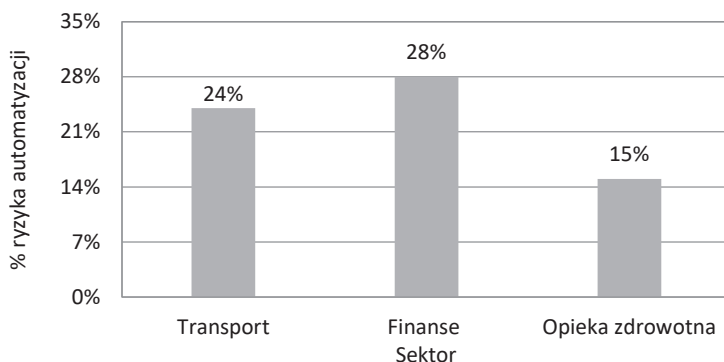
Przez ostatnie kilkanaście miesięcy dla wielu osób na rynku pracy najbardziej odczuwalny był trend związany z rozwojem nowoczesnych technologii, automatyzacji i cyfryzacji. Pojawienie się pandemii COVID-19 tylko wyraźniej unaocznilo uczestnikom rynku pracy, jak ten trend wpływa na ich zawodową rzeczywistość. Tempo wdrażania nowych technologii pozostaje niesłabnące, a w wielu branżach może nawet przyspieszyć (PARP Grupa PFR, 2021). Hipoteza badawcza artykułu zakłada, iż znikające zawody są wypierane między innymi przez rozwój technologiczny i robotyzację, natomiast nowe zawody wypełniają lukę w otaczającej nas rzeczywistości.

2. Nowe zawody

Popyt na pracę kształtuje się w zależności od wielu czynników ekonomicznych, takich jak faza cyklu koniunkturalnego, tempo restrukturyzacji gospodarki, rozwój rynku, powstawanie jego nowych nisz, postęp technologiczny jako dostarciciel nowych możliwości itp. (Kozek, 2014, s. 22).

Według Instytutu McKinsey do 2030 roku około 15% aktualnie istniejących zawodów przestanie istnieć. Zdecydowana większość prognoz wskazuje, że w najbliż-

szych latach znikną zawody polegające na powtarzalnej pracy fizycznej i przetwarzaniu informacji. Bank Światowy prognozuje natomiast, że ponad 60% zawodów w krajach OECD ulegnie procesowi automatyzacji (rys. 2) (PARP Grupa PFR, 2021).



Rys. 2. Miejsca pracy potencjalnie zagrożone automatyzacją do roku 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Hawksworth i in., 2018).

Zawód przyszłości już teraz wykonuje 10% osób, 70% będzie musiało zmienić sposób wykonywania swojej profesji, a 20% powinno się liczyć z tym, że ich obowiązki przejmą roboty (PARP Grupa PFR, 2021). Nowe zawody wynikają z nowych potrzeb społecznych, a wspólną dla nich przestrzenią jest często pomoc w organizacji życia. Można do nich zaliczyć takie profesje, jak:

- **Influencer**

Praca influencerów opiera się na promowaniu własnego wizerunku w Internecie. Influencerzy gromadzą wokół siebie społeczność, budząc w obserwujących zainteresowanie ich życiem. To umożliwi im nawiązywanie współpracy z przedsiębiorstwami, które dostrzegają możliwość promowania swojej marki. Influencerzy zarabiają więc dzięki marketingowi internetowemu. Na ich wynagrodzenie składają się wszystkie podejmowane działania związane ze współpracą.

- **Groomer**

Wiele zwierząt regularnie potrzebuje wizyty u stylisty, z czego zdaje sobie sprawę coraz liczniejsze grono ich właścicieli. Wpływ na rozwój tej profesji ma zmiana świadomości społeczeństwa i traktowanie pupili jak członków rodziny. Z tego powodu zawód psiego fryzjera staje się coraz popularniejszy. W swojej pracy groomer troszczy się także o walory estetyczne, zgodne nie tylko z wymaganiami postawionymi przez właściciela, lecz także dopasowane do rasy, rodzaju sierści lub stanu zwierzęcia. W przypadku tego zawodu bardzo ważne są dobre podejście do zwierząt i umiejętność zapanowania nad nimi.

- **Wedding planner**

Konsultant ślubny (lub konsultantka ślubna) specjalizuje się w organizacji ślubu oraz przyjęcia weselnego. Przede wszystkim udziela młodej parze porad, sugeru-

je rozwiązań, a także negocjuje ceny z podwykonawcami. Zarządza także całym procesem przygotowań do uroczystości oraz samym jej przebiegiem. Swoimi działaniami odciąża młodą parę i pozwala jej skupić się na innych ważnych kwestiach. Musi się wykazywać wysoką znajomością branży ślubnej, aby jak najlepiej sprostać oczekiwaniom klientów i jednocześnie zmieścić się w zaplanowanym budżecie.

- **Personal shopper**

Osoba na tym stanowisku jest nazywana doradcą ds. wizerunku lub osobistym stylistą. Pomaga klientowi w zakupach oraz odpowiednim doborze garderoby. Dzięki temu zleceniodawca zyskuje strój o najlepiej pasującym fasonie i kolorze, a jednocześnie sam nabywa wiedzę z dziedziny mody. *Personal shopper* może robić zakupy wraz z klientem lub sam na jego koszt. Każdy dobry stylistą musi posiadać szeroką wiedzę z zakresu historii mody, kultury i sztuki, a także znać aktualne trendy w modzie.

- **Travel manager**

Menedżerowie ds. podróży służbowych zajmują się ich organizowaniem, które składa się m.in. z planowania, dbania o kwestie ubezpieczeniowe oraz znajomości i koordynacji lotów wszystkich pracowników. Ważnym aspektem tej pracy jest także sprawdzanie zgodności wydatków na podróże z budżetem firmowym, a także współpraca z liniami lotniczymi oraz hotelami w celu negocjowania stawek.

- **Traffic manager**

Jest specjalistą lub specjalistką z zakresu zapewniania odpowiedniego ruchu na stronie internetowej. Tworzy plany oraz wdraża strategie, które mają ściągać większą liczbę internautów oraz analizuje, co w przypadku wybranej strony najlepiej się sprawdza. Ponadto stale przygląda się zachodzącym zmianom i reaguje na nie, aby utrzymać zainteresowanie odwiedzających stronę.

- **Broker informacji**

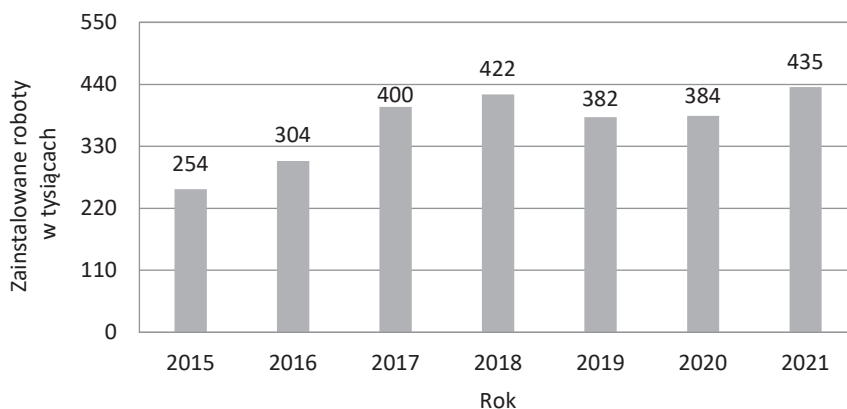
Najważniejszym zadaniem w pracy infobrokera lub infobrokerki jest wyszukiwanie wartościowych informacji na temat wybrany przez klienta (często wzbogaconych o ich analizę i opracowanie). Poziom zaawansowania w tym zawodzie wynika z umiejętności doboru i przeszukiwania źródeł, opracowywania strategii wyszukiwawczych i trafności wyboru. Na koniec szczegółowo przedstawia efekty swojej pracy.

3. Zanikające zawody

W każdym kraju są zawody, które już zanikają. Warto wiedzieć, o jakich profesjach mowa, aby stwierdzić, w jakim kierunku należy się kształcić bądź jakich kierunków unikać. Rynek pracy dynamicznie się zmienia, podobnie jak zapotrzebowanie na ekspertów w określonych dziedzinach.

Zawodami zanikającymi możemy nazwać głównie zawody rzemieślnicze. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu rzemieślnicy stanowili potężną grupę zawodową. Jako mistrzowie mogli przynależeć do cechów, szkolić i egzaminować uczniów. Dziś tradycja ta prawie zanikła (*Zawody, o których...*, 2020). Wszystko przez postęp technologicz-

ny, automatyzację procesów produkcyjnych i znaczny wzrost robotyzacji wielu procesów w firmach (rys. 3).



Rys. 3. Liczba robotów przemysłowych zainstalowanych w firmach w latach 2015-2021 na całym świecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie (*IFR presents...*, 2021).

Mała część rzemieślników wciąż funkcjonuje na rynku dzięki osobom i instytucjom doceniającym kunszt ręcznego rzemiosła. Do zawodów zanikających można zaliczyć takie, jak:

- **Zegarmistrz**

Zawodem, który już dziś jest mało popularny jest zegarmistrz, a to głównie dlatego, że od pracownika tej profesji wymaga się dużej precyzji. Trzeba więc być nie tylko cierpliwym, lecz także dokładnym. Warto zauważyć, że specjalista w tej branży nie będzie miał problemu ze znalezieniem pracy. Choć rynek zasypywany jest produktami z Chin, wciąż są ludzie ceniący sobie pracę zegarmistrzów. Osoby, które wyspecjalizują się w tej branży, mogą również liczyć na współpracę z ośrodkami kultury czy kościołami.

- **Powroźnictwo**

Rzemiosło to polegało na produkcji lin i powrozów (mocny sznur z plecionego włókna) przez skręcanie lub splatanie kilku sznurów. Powroźnictwo było rzemiosłem rozpowszechnionym, bowiem sznurów i lin używano w wielu dziedzinach życia, jednak rozwijało się najbardziej dynamicznie zwłaszcza tam, gdzie towarzyszyło skutnictwu (naprawa małych statków, łodzi). Uprawianie tego rzemiosła uważane było za przywilej, a zgoda na nie była zazwyczaj uzależniona od decyzji władz miejskich (Bogucka, 1982). Choć zawód ten prawie wymarł, to w Polsce i w Europie można jeszcze napotkać kultywatorów tej tradycji.

- **Kowal**

Zawód ten przez wiele stuleci był jednym z najważniejszych rzemioł w każdej wsi, mieście czy zamku. Jednak obecnie kowalstwo to zanikająca profesja. Ze względu

du na rozwój technologii i robotyki, która zastępuje człowieka, kowalstwo przestało być istotnym zawodem. Brak szkół zawodowych oraz zmiana podejścia młodych ludzi spowodowały zanikanie tej profesji. Obecnie fach ten ogranicza się głównie do kowalstwa artystycznego.

- **Zecer**

Jeszcze kilkanaście lat temu można było się uczyć wykonywania tego zawodu. Pracownik drukarni – zecer – był odpowiedzialny za skład ręczny lub maszynowy książek czy gazet. Była to praca wymagająca ogromnego skupienia, umiejętności bezwzględnej koncentracji na zadaniu. Chętnie szkolono i zatrudniano osoby głuche – nie rozpraszały ich dźwięki maszyn czy rozmowy. W zecerni nie było miejsca na błędy i pomyłki, dlatego też reprezentanci tego zawodu byli doceniani, a ich umiejętności były niezbędne w procesie powstawania gazet i książek (*Kto to jest...*, 2021). W obecnych czasach pracę zecera wyparła technologia – drukarnie oraz wersje elektroniczne prasy i książek.

- **Łyżkarstwo**

Specjalista w tej branży wyrabiał przedmioty gospodarcze z drewna, głównie łyżki i warząchwie (długie łyżki z drewna) oraz inne przedmioty kuchenne. Do wytworzenia przedmiotu potrzebował miękkiego drewna, np. z lipy czy z olchy. Profesja ta wymagała bardzo dużego nakładu pracy i zdolności manualnych. Aby wytworzyć przedmiot, trzeba było dokonać następujących czynności: ociosać drewno według formy, wyźłobić środek specjalnym dłutem i ostatecznie oszlifować go. Obecnie zawód ten wyparła technologia oraz przedmioty metalowe i ceramiczne.

4. Podsumowanie

Rozwój wskazanych nowych zawodów ma swoje zalety i wady. Wiele zależy od predyspozycji i preferencji poszczególnych osób. Umiejętne kształtowanie własnej kariery w jednym z omówionych zawodów może zapewnić stabilną pozycję na rynku pracy (Indeed, 2022). Profesje te dopiero się rozwijają, dlatego ich wykonywanie daje wyjątkową możliwość wejścia na rynek pracy. Sam rozwój w danej dziedzinie może być jednak problematyczny, gdyż niekiedy brakuje odpowiednich kierunków studiów czy szkół branżowych. Oferowane są głównie kursy, zarówno te ukierunkowane na konkretną profesję, jak i dotyczące rozwijania w sobie pożądanego cech, nawyków w przypadku danej branży. Nowe, obecnie powstające zawody czy też te, które już się rozwijają, stwarzają możliwości dla osób poszukujących przyszłościowej kariery, dla których istotna są innowacyjność i minimalizacja rywalizacji na rynku pracy.

Zanikające zawody to zawody, które jeszcze są wykonywane, cieszą się malejącym zainteresowaniem lub takie, które od lat już nie istnieją. Główną przyczyną ich zanikania jest bardzo dynamiczny rozwój przemysłu i światowej gospodarki, a także znaczna robotyzacja przedsiębiorstw. Przykład zanikającej profesji stanowi kowal, czyli rzemieślnik zajmujący się wykuwaniem przedmiotów z metalu. Reprezentant

tej profesji nadal może liczyć na zlecenia związane z kowalstwem artystycznym, jak wykonywanie ogrodzeń, balustrad, krat okiennych czy bram wejściowych, jednak trudno przewidzieć, przez ile lat jeszcze będzie istniał popyt na jego usługi (*Zawody, o których...*, 2020).

Literatura

- Bogucka, M. (1982). *Rozwój rzemiosła*. W: E. Cieślak (red.), *Historia Gdańska* (t. II, s. 579-585). Wydawnictwo Morskie.
- Hawksworth, J., Berriman, R. i Goel, S. (2018). *Will Robots Really Steal Our Jobs? An International Analysis of the Potential Long Term Impact of Automation*. Pwc.com. https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/impact_of_automation_on_jobs.pdf
- Indeed. (2022). *10 nowych zawodów na rynku pracy*. Indeed.com. https://pl.indeed.com/IFR_presents_World_Robotics_2021_reports. (2021). IFR.org. <https://ifr.org/>
- Instytut Badań Edukacyjnych. (2022). *Nowoczesne zawody*. Kwalifikacje.edu.pl. <https://kwalifikacje.edu.pl/nowoczesne-zawody/>
- Jak naprawdę będzie wyglądała automatyzacja pracy?*. (2020). Przemyslprzyszosci.gov.pl. <https://przemyslprzyszosci.gov.pl/>
- Kto to jest zecer i czym się zajmuje?*. (2021). Skupksiazek.pl. <https://skupksiazek.pl>
- Kozek, W. (2014). *Rynek pracy. Perspektywa instytucjonalna*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- PARP Grupa PFR. (2021). *Świat się zmienia. Jakich kompetencji będziemy potrzebowali w przyszłości?*. PARP.gov.pl. <https://www.parp.gov.pl/>
- Zawody, o których prawie zapomnieliśmy*. (2020). Aplikuj.pl. <https://www.aplikuj.pl>

New and Disappearing Professions in the Global Labor Market

Abstract: Trends and significant cyclical changes can be seen in the labor market. This affects the way the employee performs the duties entrusted to him at work, as well as changes in the way companies operate. The development of new technologies, robotization, globalization are just a few of the many reasons for these changes. The purpose of this study is to characterize both newly created and disappearing professions and to indicate the factors explaining why some professions are created and others disappear. The authors of the study indicate that disappearing professions are being displaced by, among others, technological development and robotization, while new professions fill the gaps in the reality surrounding humanity. The study uses the analysis and criticism of literature, analysis of documents, analysis of research on the future of the labor market.

Keywords: new professions, disappearing professions, labor market, changes in labor market